

ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ТА МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАКСІОЛОГІЗАЦІЯ СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЯК ФОРМИ МІКРОСОЦІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ КОРУПЦІЇ: ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Викладено синалагматичні узагальнення щодо філософсько-правового та морально-психологічного вимірів інтерпретації проявів корупції, її тенденцій, що є характерними для сучасного етапу процесів право- та державотворення, розглянуто питання соціально-економічних наслідків корупції в онтологічному аспекті.

Ключові слова: *корупція, прояви, протидія, онтологічний аспект, профілактика.*

Постановка проблеми. Мультиаспектність впливу корупційного феномена на соціально-правові, економічні та політичні процеси функціонування соціальних організацій зумовлює необхідність ідентифікації форм трансформації базових ланок соціального середовища, яких останні зазнають унаслідок інтеграції корупційної моделі біхевіоризму у суспільні відносини на індивідуальному та вузькогруповому (корпоративному) рівнях.

Послідовний філософсько-правовий аналіз мікрорівня процесу соціальної корупціалізації, на нашу думку, є запорукою деталізації особливостей таких компонентів корупційного феномену як індивідуальні фактори каталізації корупційної активності (феномен морально-психічної схильності службової особи до вчинення корупційних дій) та іманентні трансформації внутрішнього імперативу службової особи під дією корупційних факторів.

Стан дослідження. Проблематиці мікросоціального рівня корупції на жаль не приділялося належної уваги у сучасних доктринальних дослідженнях корупційного феномена. Консолідація актуальних підходів до репрезентації цього рівня вияву корупції свідчить про те, що більшість дослідників обмежується винятково констатацією факту негативних трансформацій світоглядних позицій у свідомості осіб, які систематично вчиняють корупційні правопорушення, а отже досі не здійснено концептуальний системний аналіз метаморфічних процесів, які передують та детермінуються корупційною активністю службової

особи. Окремі компоненти деонтологічного дослідження корупційної проблематики знаходимо у дослідженнях таких науковців як С. П. Безносов, Г. В. Дубов, В. С. Медведєв, В. Я. Кікоть, А. М. Столяренко, В. М. Чхиквадзе, К. В. Злоказов, Р. А. Кузнєцов тощо.

Мета статті полягає в структуризаційній консолідації хаотично дисоційованих у парадигмі сучасної доктрини фрагментів деонтологічної концепції інтерпретації детермінаційного осередку процесу корупціалізації службової особи.

Виклад основних положень. Вважаємо визначальною формою репрезентації індивідуального та вузькогрупового (корпоративного) рівнів впливу феномена корупції на іманентну морально-психологічну організацію службової особи виступає явище професійної деформації та її сутнісна компонента – реструктуризація індивідуального ціннісно-мотиваційного середовища (реаксіологізація) такої категорії осіб у контексті та як наслідок їх корупціалізації.

Уперше у науковий обіг поняття деформації введено в механіці задля позначення системи трансформацій форми і розмірів тіла під впливом механічних сил. У біології, фізіології та медицині категорія деформації використовується для пояснення механізму природного або штучного відхилення органу чи системи від норми, внаслідок чого можуть змінюватися особливості їхнього функціонування. Екстраполяція поняття «деформація» на різні наукові галузі призвела до екстенсифікації спектру позначуваних цим терміном явищ, зокрема і особливості поведінки людини, взаємодію соціальних груп тощо.

Етимологічно термін «деформація» (від лат. *deformatio* – перекручування), як зазначається в енциклопедичних джерелах, – зміна відносного положення часток тіла в зв'язку з їхнім переміщенням [1, с. 175]. На відміну від природничого концепту інтерпретації цього терміна, соціально-психологічний аспект останнього проявляється у феномені «професійної деформації» та становить тривалий процес трансформації особистості в специфічних умовах професійного середовища, пов'язаний з виникненням певних психологічних змін, що породжуються професійною діяльністю і впливають на рівень її реалізації [2].

Отже, цей феномен – складна соціальна, психологічна та філософсько-правова проблематика, оскільки опосередковує своєрідний девіаційний та протоделіквентний процес трансформації службової особи, у контексті котрого видозміна іманентного морально-психологічного середовища останньої поступово формує базис для подальшої нівеляції офіційно-регламентованої процедури реалізації службових повноважень, а отже неминує призводити до дефектів у правозастосуванні, деякі з котрих проявляються у корупційних формах.

Проблемі професійної деформації державних службовців, а також теоретичному обґрунтуванню її витоків присвячена низка праць таких учених: О. М. Бандурки, В. В. Беда, С. П. Безносова, М. Й. Варія, Д. Гарольда, Д. Гріна, Ю. В. Голика, Є. В. Додіна, А. В. Дулова, М. І. Ібрагімова, К. В. Злоказова, С. Ю. Кабанова, З. Р. Кісіль, В. Я. Кікота, Л. М. Колодкіна, М. С. Корольчука, В. С. Медведева, Н. В. Москвіна, В. С. Олійникова, В. М. Плішкіна, В. С. Плетнікова, М. В. Савчина, О. Ю. Синявської, А. Сімковіча, Б. Г. Сьєдіна, В. М. Столбового, О. М. Столяренко, А. С. Сухова, С. Є. Раїнкін, О. Р. Ратінова, В. Ф. Робозерова, А. Н. Роші, Л. Н. Терновського, Ю. А. Тихомирова, А. Н. Шатохіна та ін. Висновки вчених, правові та соціально-психологічні наслідки цього явища, його руйнівний характер і стосовно окремих працівників, і в межах загальнодержавного апарату, зумовлюють необхідність створення дієвої системи попередження професійної деформації та запровадження корекційних заходів на кожному щаблі її виникнення і подальшого розвитку.

У контексті висвітлення взаємно детерміністичного впливу феноменів корупції та професійної деформації державних службових осіб, маючи на меті розкриття усього різноманіття проявів трансформаційних процесів, що виникають у контексті реалізації службової діяльності, слід здійснити комплексний аналіз посадового та адаптивного типів особистісної деформації.

Посадова деформація службових осіб, пов'язана з виконанням ними владних повноважень, виявляється у: 1) почутті всюдозволеності, необмеженості наданих особі владних повноважень; 2) порушенні нормативно-правової регламентації у повсякденній діяльності (правовий нігілізм); 3) довільному тлумаченні закону, маніпулюванні правовими категоріями; 4) суб'єктивному тлумаченні правомірної поведінки; 5) владолобстві, прагненні до пригнічення волі, честі, гідності і амбіцій об'єктів професійної діяльності; 6) нетерпимості до думки та критичних зауважень інших службовців; 7) відсутності здатності зауважувати власні помилки, визнавати, а тим більше виправляти їх, поступаючись своїми амбіціями; 8) підлабузництві, орієнтації на думку керівництва, несприйняття інноваційних тенденцій у службовій діяльності; 9) переростанні позитивного почуття корпоративності в відчуття безкарності тощо [3, с. 230].

Адаптивна деформація державних службовців виражається у пасивному пристосуванні особистості правоохоронця до соціальних умов, небажанні змінити себе, тим паче інших людей чи ситуацію в позитивному напрямі. «Особистість внутрішньо не приймає норми і цінності, які домінують у колективі, формально, зовнішньо пристосо-

вуючись до них, щоб не виглядати «білою вороною», що в кінцевому результаті призводить до деформації» [4, с. 10].

На думку автора фундаментального наукового дослідження В. С. Медведєва, професійна деформація службових осіб – це реальна й подеколи неминуха данина, котру «сплачує» людина за високий рівень професіоналізму, пристрасне захоплення своєю діяльністю. Вчений дійшов висновку, що професійна деформація є комплексом своєрідних, взаємопов'язаних змін окремих якостей і особистості в цілому, що виникають внаслідок виконання управлінських функцій [5, с. 112].

Слід погодитися з професором В. Я. Кікотем, який зазначає: «...професійна деформація особистості працівників ОВС – це зміни в негативний бік професійних та особистих якостей деяких працівників під впливом умов і досвіду професійної діяльності. Вона виявляється у професійно-моральній, професійно-інтелектуальній, емоційно-вольовій, сферах» [6, с. 174–177].

Деякі дослідники вважають, що професійна деформація є результатом невідповідності людини суспільній професійній нормі, появам жорстких професійних стереотипів, наслідком перенесення професійної ролі у сферу позаслужбових стосунків або впливу специфіки службової діяльності [7].

Найбільш вагомим фактором, який сприяє розвитку професійної деформації, на думку К. В. Злоказова, В. А. Кузнєцова, В. С. Плетнікова, є організація, умови і досвід професійної діяльності, а також засвоєння службовими особами професійної ролі. Так, на думку російських дослідників, до особистісних причин, які сприяють виникненню професійної деформації, слід віднести «недостатній рівень професійних здібностей, недоліки позитивної мотивації стосовно діяльності; особливості перебігу професійних та вікових криз; неадекватну самооцінку і усвідомлення соціальної значущості власних професійних функцій» [8, с. 39].

О. Р. Рагінов уважав, що деформація в суспільній свідомості слугує соціально-психологічним джерелом злочинності [9, с. 225–241]. На думку В. М. Кудрявцева, остаточне значення має «деформація соціальних цінностей і уявлень про них». Хоча в цілому соціальні деформації – це складний, багатоплановий процес, який має напівпричинну обумовленість. В. М. Кудрявцев вважає, що поняття деформації можна застосовувати, з одного боку, до явищ суспільного життя, соціальних інститутів, а з іншого – до особистості, її стилю життя, внутрішнього світу [10, с. 3–13].

Професійна деформація розпочинається з негативних змін у професійній діяльності та у поведінці, тобто на соціально-психоло-

гічному рівні, виразом чого є негативні зміни соціально-психологічної структури особистості. Цей концепт трактування феномена професійної деформації охоплює філософсько-деонтологічний базис висвітлення проблеми службової дисфункціональності, пов'язуючи її з негативною реструктуризацією службового імперативу. Зокрема, Л. Н. Терновскі вважає, що професійна деформація особистості – це триваючий в часовому континенті мультисегментний процес нехтувань (порушень) ментальних формацій особистості, що детермінують чисельні трансформації у професійній діяльності [11, с. 363–364]. Деформація професійного ества, на думку Д. Гріна, етимологічно полягає у вузькому етико-моральному сприйнятті службової діяльності, дискурсивному спрямуванні особи на стереотипні цілевказівники, інтернальні щодо його професійного світосприйняття, що проявляється у опозиціонуванні останнього щодо сформованих суспільством аксіом діяльності (у їх конфронтаційному сприйнятті) [12, с. 115–130]. Професійна деформованість насамперед розпочинає виявлятися в особистості, згодом через її поведінку відображається на службовій діяльності і ближньому оточенні. Особливості особистості і діяльності такого працівника виявляються по-різному і в багатьох поєднаннях; іноді гіпертрофований розвиток окремих рис може призвести до професійної непридатності даного працівника, до порушення ним закону чи аморальних дій. Отже, розвиток професійної деформації може негативно впливати на мотивацію службової поведінки працівників.

В. В. Кулініченко, В. П. Столбовий вважають, що професійна деформація – явище, яке об'єктивно існує, супроводжує людину у її професійній діяльності. Автори до характерних ознак професійної деформації державних службовців відносять: порушення законності, зловживання владними повноваженнями, формально-бездушне ставлення до потреб громадян, фальсифікацію документів задля одержання особистої вигоди тощо.

О. М. Шатохін професійну деформацію службових осіб характеризує такими ознаками: «знеособлювання» працівників, соціальне утриманство і пасивність, загострення відчуття ворожого ставлення до себе з боку населення, оцінка власної професії як неprestижної, відносини конкуренції у колективі, антипатія до представників інших служб [13, с. 16–17]. Аналогічної точки зору щодо природи професійної деформації притримується й Д. Харольд, який вважає, що професійна деформація є тенденцією сприймати навколишнє винятково з точки зору певної професії, без урахування подальших перспектив [14, с. 203–248].

В. Ф. Робозеров як одну із ознак професійної деформації службових осіб наводить феномен соціально-психологічної суб'єктивної

переоцінки працівниками своєї соціальної ролі. Він зазначає, що «...це призводить до того, що індивід вважає свою службу «самою видатною», свої службові функції «самими важливими», діяльність інших служб зазвичай недооцінюється. Безумовно, зазначене може також слугувати причиною професійної деформації особистості, її спрямованості тощо [15, с. 99].

Отож, узагальнення наведених підходів до розуміння феномена професійної деформації дає підстави екстрагувати такі причини окресленого явища серед службових осіб:

1) зміст, організація, умови професійної діяльності та процедура виконання конкретних службових завдань. Як відомо, алгоритму здійснення службової діяльності притаманні такі психологічні особливості, як творчий характер вирішуваних професійних завдань та їх значна інтелектуальна і емоційна насиченість, дефіцит часу, вплив на особистість особливо сильних подразників за домінування негативних емоцій, підвищена відповідальність за прийняті рішення та необхідність невідкладного вжиття конкретних заходів, недосконалість правової регламентації діяльності та спектру владних повноважень, неможливість чіткого планування й прогнозування результатів. До зазначеного можна додати недостатнє фінансування та матеріально-технічне забезпечення, що не відповідає складності вирішуваних завдань, громіздку і недосконалу систему контролю та звітності, наявні недоліки в організації та управлінні діяльністю підрозділів, несприятливі побутові умови значної кількості працівників, недоліки в процедурі підбору та позиціонування кадрового потенціалу;

2) особливості найближчого соціального оточення працівника. Найперше це службовий колектив у цілому, колеги, з якими він найчастіше спілкується під час виконання службових завдань. Найближче службове оточення може здійснювати позитивний компенсуючий вплив або ж навпаки – поглиблювати професійну деформацію.

На виникнення професійної деформації також впливає низка інших негативних чинників:

– юридичних (недосконалість законодавства, нечітке урегулювання процедури реалізації службових повноважень, недосконалість юридичних гарантій, що захищають працівників від протиправних наказів і вказівок тощо);

– економічних (відсутність чітких економічних стимулів, егалітаристичні тенденції в оплаті праці, відсутність належної матеріально-технічної бази тощо);

– організаційних (невірний відбір та розстановка персоналу, слабкий контроль з боку керівництва, недостатні заходи по підвищенню кваліфікації працівників, їх професійної майстерності тощо);

– інтелектуальних (низький рівень професійних знань, недостатній рівень професійної культури, недоліки у вихованні та самовихованні підлеглих тощо);

– соціально-психологічних (безтактність, відсутність службової толерантності та неврівноваженість керівників, надмірна самовпевненість та кар'єризм, низька здатність до самоконтролю тощо).

Вважаємо, професійна деформація – тривалий та поліаспектний процес інтеграції та адаптації індивіда до особливостей професійної діяльності, специфіки функціонального середовища, неформального корпоративного регламенту, внаслідок чого простежується колізія систем інтересів індивідуального та службового рівнів, яка супроводжується численними трансформаціями морально-психічної компоненти свідомості, проявом чого виступає поступова видозміна біхевіористичного стереотипу. З філософської та соціологічної точок зору, професійна деформація виступає формою реагування індивіда на видозміну його соціальної ролі, що зумовлює необхідність адаптаційної трансформації останнього. Однак, зауважимо, що цей процес має не лише функціонально-конструктивістський характер, оскільки у контексті останнього відбувається конкуренція індивідуального та професійного середовищ у онтогенезі індивіда.

Актуальним у контексті цього наукового пошуку виступає завдання ідентифікації причин та моменту виникнення корупційної мотивації службової особи на тлі процесу професійної деформації. Як відомо, свідомість людини – складно організована, полікомпонентна психоемоційна система, екзистенційними функціями котрої виступають норморегуляція поведінки індивіда, перцепція і аналіз об'єктивної дійсності та її рефлексія у вигляді емпіричного досвіду. Визначальним моментом у процесі ідентифікації певного діяльнісного акту виступає аналіз методів реалізації та наслідків останнього через призму імперативних психічних установок індивіда, у контексті чого задіюються усі вищенаведені функціональні алгоритми свідомості. Превенція «відхильної» поведінки забезпечується існуванням корекційних цenzів, сформованих у процесі соціалізації носія свідомості. Основою для формування корекційних цenzів, як лімітаторів поведінки індивіда виступають соціальні, морально-психологічні та індивідуальні цінності, когерентність відображення котрих у свідомості останнього залежить від низки притаманних йому психофізіологічних, культурних, релігійних і соціальних характеристик. Комплекс онтогенетичних цінностей людини формує цілісну та впорядковану систему, компоненти котрої перебувають у синергетичній та чіткій субординації. Однак, тривалий вплив різноманітних об'єктивних факторів інтенсифікує

суб'єктивні схильності індивіда, детермінуючи видозміну іманентної психічної організації, виявом котрої виступає репозиціонування ключових мотиваційних факторів соціально-значущої, у тому числі службової діяльності останнього. Практична значущість згаданого процесу «реаксіологізації», який Е. Дюркгейм називав «ціннісною аномією» [16, с. 143], полягає у нейтралізації первинно-утилітарного імпульсу службової особи, спрямованого на пріоритетну, стосовно власних корисливих інтересів, реалізацію службових функцій, внаслідок чого простежується діаметрально-протилежна динаміка: особисті інтереси державного службовця домінують над його службовими обов'язками. Особистісна інтерпретація службової діяльності видозмінюється з пріоритетної, престижної та перспективної форми професійного функціонування у практичний метод сатисфакції особистих меркантильних потреб. Наведена форма професійної «ціннісно-орієнтаційної» деформації зумовлена накладенням індивідуально-психологічних особливостей особистості на психологічну структуру професійної діяльності та виявляється у такому: 1) перенесенні стилю службового спілкування з об'єктами професійної діяльності, окремих методів і прийомів на позаслужбові сфери; 2) загальному «погрубленні» особистості; 3) змінах в «Я» – образі службової особи.

Так, на думку науковців, які досліджували феномен професійної деформації працівників сфери державного управління, вірогідність виникнення професійної деформації у цієї категорії осіб можна охарактеризувати так: до 5-ти років служби – незначна, малоімовірна; 6–10 років – початковий і середній її рівень; 11–15 років – ймовірність деформації досить висока; понад 15 років – деформація у окремих працівників є неминучою [17, с. 111]. Як бачимо з наведених соціометричних даних, ступінь трансформації свідомості службової особи перебуває у прямо пропорційному зв'язку з тривалістю службової діяльності. Робимо висновок про те, що детермінована професійною деформацією трансформація мотиваційного континіуму службової особи неодмінно призводить до зловживань службовими повноваженнями, владою та службовим становищем, більшість котрих відбуваються на корупційній основі.

Трансформація бюрократичного ставлення державного службовця до професійних обов'язків у корупційне потребує, як вважає П. А. Кабашов, його психологічної готовності до порушення закону і конфлікту інтересів. Наслідком неврегульованості численних конфліктів інтересів у повсякденній діяльності державних службовців є те, що поступово у них розпочинають домінувати групові професійні мотиваційні стереотипи, значну частку яких становлять «корисливі» мотиви. Ці пріоритети, які в подальшому призводять до професійної де-

формації, спонукають службовців до використання службового становища для вузькогрупового і індивідуального збагачення, сприяють масовому поширенню хабарництва, конфронтації з нормами моралі і закону.

Висновки. Отже, зважаючи на попередньо наведені тези, можемо стверджувати, що корупція – поліаспектне явище, яке перебуває у нероздільній взаємодії з іманентним психоемоційним середовищем індивіда: виникає внаслідок функціональної атрофії внутрішнього імперативу державного службовця та водночас збільшує інтенсивність подальших негативних трансформацій останнього. Синергетичний взаємозв'язок явищ професійної деформації та корупції можна охарактеризувати як взаємодетермінуючий: професійна деформація призводить до корупціалізації службової особи, становить своєрідний імпульс до корупційної поведінки, натомість корупція як вищий рівень прояву професійної деформації ініціює подальші деструктивні трансформації у морально-психологічному континумі службової особи, призводить до тотальної девальвації моральних цінностей, пов'язаних зі службовою діяльністю індивіда. З огляду на вказану концепцію, заходи, спрямовані на протидію корупції та превенцію професійної деформації, повинні становити єдину функціональну систему, доповнювати одне одного, забезпечуючи неухильне дотримання службовцями аутентичного вектору професійної діяльності на засадах законності, ефективності, гласності, пріоритету прав людини і громадянина, зберігаючи при цьому фундаментальні цінності демократичної, соціальної та правової держави, у якій наведені епісоціальні феномени виступають радше атавізмами, аніж соціальною нормою.

1. Украинский Советский Энциклопедический Словарь: в 3 т. / редкол.: А. В. Кудрицкий (отв. ред) и др. – К.: Глав. ред. УСЕ. – 1988. – Т. 2. – 1988. – 768 с.

2. Кісіль З. Р. Правові та психологічні засади запобігання професійній деформації працівників органів внутрішніх справ України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.06 / Зоряна Романівна Кісіль. – К., 2011. – 522 с.

3. Безносос С. П. Профессиональная деформация личности / Сергей Петрович Безносос. – СПб.: Санкт-Петербургский университет МВД России, 2004. – 272 с.

4. Дубов Г. В. Профессионально-нравственная деформация личности сотрудника и служебного коллектива органов внутренних дел / Г. В. Дубов // Организация работы с личным составом органов внутренних дел. Проблемы и перспективы: матер. науч.-практ. конф. (Владимир, 23–24 апр. 1997 г.) // ВЮИ МВД России. – 1997. – 208 с.

5. Медведев В. С. Психология профессиональной деформации сотрудников органов внутренних дел: дисс. на соискание ученой степени докт. психол. наук: спец. 19.00.06 «Юридическая психология» / Владимир Степано-

вич Медведев // Киевский ин-т внутренних дел при Национальной академии внутренних дел Украины. – К., 1999. – 412 с.

6. Прикладная юридическая педагогика в органах внутренних дел: учебник для курсантов и слушателей образоват. учрежд. МВД России юрид. профиля / под ред. В. Я. Кикотя, А. М. Столяренко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 512 с.

7. Чхиквадзе В. М. Законность и правовая культура на современном этапе / В. М. Чхиквадзе. – М.: Наука, 2009. – 176 с.

8. Злоказов К. В. Профессиональная деформация сотрудников правоохранительных органов как предмет психолого-юридического анализа: монография / К. В. Злоказов, Р. А. Кузнецов, В. С. Плетников. – Екатеринбург: Уральский юридический институт МВД России, 2009. – 89 с.

9. Ратинов А. Р. Социально-психологические аспекты юридической теории и практики / А. Р. Ратинов // Прикладные проблемы социальной психологии. – М.: Наука, 2003. – С. 225–241.

10. Кудрявцев В. Н. Социальные деформации / Владимир Николаевич Кудрявцев. – М.: ИГПАН, 1992. – 133 с.

11. Ternovsky L. N. The professional deformation of the personality from the point of view of deontology / L. N. Ternovsky, V. A. Ternovskaya // European Neuropsychopharmacology. – Elsevier, Amsterdam, 1995. – 5 (№ 3). – P. 363–364.

12. Tappan W. P. Crime, Justice and Correctiveness / W. P. Tappan. – New York: Mc Yraw Hill, 2008. – 468 p.

13. Шатохин А. И. Может быть, я не прав? / А. И. Шатохин // Советская милиция. – 1987. – № 7. – С. 16–17.

14. Harold D. Legal Education and Public Policy: Professional Training against professional defformation in the Public Interest // Yale LawJournal, 2007. – № 2. – P. 203–248.

15. Робозеров В. Ф. Раскрытие преступлений совершенных в условиях неочевидности / В. Ф. Робозеров. – Л.: Ин-т усоверш. следств. работников, 1999. – 140 с.

16. Антоновский А. Ю. Начало социозпистемологии: Эмиль Дюркгейм / А. Ю. Антоновский // Эпистемология & философия науки. – 2007. – Т. XIV. – № 4. – С. 142–161.

17. Медведев В. С. Кримінальна психологія: підручник / Володимир Степанович Медведев. – К.: Атіка, 2012. – 368 с.

Кисиль Р.-В. В. Профессиональная деформация и морально-психологическая реаксиологизация служебного лица как формы микросоциальных последствий коррупции: деонтологический анализ

Изложены междисциплинарные обобщения относительно философско-правового и морально-психологического измерений оценки проявлений коррупции, ее актуальных тенденций, которые проявляются на данном этапе государственного строения, рассмотрены вопросы социально-экономических последствий коррупции в онтологическом ракурсе.

Ключевые слова: *коррупция, проявления коррупции, противодействие, онтологический аспект, профилактика.*

Kisil R.-V. V. Professional deformation, moral and psychological reaksilogization of an officer as a form of micro-social consequences of corruption: deontological analysis

The article gives synalohmatic generalizations about philosophical-legal and moral-psychological estimation of interpretation of corruption, its trends that are specific to the current stage of law-making and state-forming process, considers socio-economic consequences of corruption in the ontological sense.

Key words: *corruption, manifestation, countermeasure, ontological aspect, prevention.*

УДК 342.951

М. В. Ковалів

ПРОФЕСІЙНИЙ СТРЕС КЕРІВНИКА ОРГАНУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА ЙОГО ПРОФІЛАКТИКА

Порушуються питання стійкості до стресів керівника органів внутрішніх справ різного рівня та вплив психологічних факторів на діяльність підрозділів міліції.

Ключові слова: *професійний стрес керівника, органи внутрішніх справ, особливості службової діяльності.*

Постановка проблеми. Реформування органів внутрішніх справ України відповідно до міжнародних стандартів правоохоронної діяльності неможливе без ефективного правового регулювання та якісної організації роботи з кадрами органів внутрішніх справ. Якість кадрового забезпечення безпосередньо впливає на плінність кадрів в органах внутрішніх справ України (далі – ОВС), переміщення по службі, кар’єрне зростання, рівень забезпечення особистої безпеки під час виконання службових завдань.

Стан дослідження. Комплексне дослідження професійних стресів керівника ОВС та їх профілактики в українській науці не здійснювалося. Окремі аспекти цього питання вивчали такі науковці: М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, В. М. Бесчастний, І. П. Конопльов, П. Б. Коптєв, Ю. Ф. Кравченко, Т. О. Проценко, Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. В. Казміренко ін., що дає підстави зробити висновок про міжгалузевий характер цієї проблематики.

Ці обставини викликають необхідність пошуку і вибору комплексних підходів у наукових дослідженнях, присвячених цій проблематиці.